

بردی تشو زو حسین در فقه امامیه
ناظر بر شرایط عصری

www.ketab.ir

زهرا رجایی

سرشناسه: رجبی، زهرا، ۱۳۶۶ -

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام

Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: بررسی نشوز زوجین در فقه امامیه ناظر بر شرایط عصری / زهرا رجبی

مشخصات نشر: قم: انتشار حکمت، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۹۳ ص. ۲۱.۵۰ × ۲۷.۵۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۱-۵۰-۶ ISBN:

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه ص. [۱۷۳]-۱۹۳.

موضوع: نشوز - ایران.

موضوع: Wife's violation of martial duties (Islamic law) - Iran*

موضوع: زناشویی (فقه).

موضوع: Marriage (Islamic law)

موضوع: حقوق خانواده - ایران

موضوع: Domestic relations - Iran

موضوع: زناشویی - قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Marriage law - Iran

موضوع: نشوز - جنبه های قرآنی

موضوع: Wife's violation of martial duties (Islamic law) - Qur'anic teaching*

رده‌بندی کنگره: ۱۸۹ / ۳ BP

رده‌بندی دیوبی: ۲۹۷ / ۳۶

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۲۶۰۹۹

بررسی نشوز زوجین در فقه امامیه ناظر بر شرایط عصری

زهرا رجبی

ناشر: انتشارات امتداد حکمت

سالک: ۵۰۰-۷۹۸۱-۶۲۲-۹۷۸

قطع: رقعی

بها: ۵۰ هزار تومان

سال چاپ: زمستان ۱۴۰۰

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

— کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است. —

تماس با ناشر:

۶۴۷۳ ۴۹۵ ۰۹۳۶ (آقای محمد قمی اوپلی)

۱۱۰۵ ۸۲۷ ۰۹۹۲

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۱۵

فصل اول: کلیات و مفهوم شناسی / ۹۱

گفتار اول: کلیات..... ۲۱

گفتار دوم: مفهوم شناسی..... ۲۴

مفهوم نشوز..... ۲۴

نشوز در لغت و اصطلاح..... ۲۴

نشوز در قرآن..... ۲۵

مفهوم تمکین..... ۲۸

تمکین در لغت..... ۲۹

تمکین در اصطلاح..... ۲۹

الف) تمکین خاص..... ۲۹

ب) تمکین عام..... ۳۱

۳۳.....	گفتار سوم: پیش نیاز مبانی نظری
۳۳.....	نشوز در اصطلاح فقهی
۳۵.....	عدم تحقق نشوز در عقد موقت
۳۵.....	حصول تمکین از نظر فقها
۳۸.....	ادله‌ی تمکین
۳۸.....	کتاب
۴۱.....	سنت
۴۲.....	اجماع
۴۳.....	جمع بندی

فصل دوم: بررسی فقهی نشوز زوج و زوجه/ ۵۴

۴۷.....	گفتار اول: بررسی فقهی نشوز زوجه
۴۷.....	وظایف الزامی زن
۴۸.....	وظایف غیرالزامی زن
۵۰.....	عوامل نشوز زوجه
۵۰.....	خروج از منزل بدون اذن همسر
۵۶.....	عدم تمکین
۵۸.....	عدم رعایت حسن معاشرت
۵۹.....	الف) مبانی حسن معاشرت در نظام حقوقی خانواده

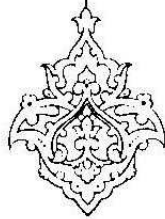
معانی عرف.....	۵۹
مفهوم حسن معاشرت.....	۶۱
ج) جایگاه حسن معاشرت در فتوای فقهای امامیه.....	۶۳
د) ارتباط حسن معاشرت و نشوز.....	۶۴
ادله حکم نشوز زوجه.....	۶۴
کتاب.....	۶۵
الف) شأن نزول آیه.....	۶۵
واکاوی آیه‌ی نشوز زوجه.....	۶۶
مفهوم قوامیت و ریاست شوهر بر زن.....	۶۶
زنان شایسته؛ قانت و حافظ عیب.....	۶۸
مراد از خوف.....	۶۹
ب) راهکارهای قرآن کریم بر نشوز زوجه.....	۷۰
راهکار اول: وعظ.....	۷۰
راهکار دوم: هجر.....	۷۱
راهکار سوم: ضرب.....	۷۱
سنت.....	۷۳
عوامل مانع مشروع از تمکین زوج.....	۷۶
آثار نشوز زوجه.....	۷۷
اسقاط حق نفقه.....	۷۷

۷۸.....	عدم تأثیر نشوز در مهریه
۷۹.....	ساقط شدن حق قسم یا بیتوته
۸۰.....	جمع بندی
۸۱.....	گفتار دوم: بررسی فقهی نشوز زوج
۸۱.....	وظایف الزامی مرد
۸۱.....	وظایف غیر الزامی مرد
۸۲.....	عوامل نشوز زوج
۸۲.....	عوامل عام
۸۳.....	عوامل خاص
۸۳.....	الف) کراهت زوج از زوجه
۸۴.....	ب) عوامل مالی نشوز زوج
۸۴.....	انفاق زوجه
۸۵.....	امتناع از تأدیه مهریه
۸۶.....	ج) عوامل غیر مالی نشوز زوج
۸۷.....	معاشرت به شیوه نیکو و پسندیده
۸۹.....	ادای حق قسم و موافقه
۸۹.....	ترک موافقه
۹۱.....	ترک قسم
۹۳.....	ادله حکم نشوز زوج

کتاب.....	۹۳
الف) شأن نزول آیه.....	۹۴
ب) پیام‌ها و نکته‌های آیه.....	۹۴
ج) تفسیر آیه از منظر شیخ طوسی.....	۹۵
د) تفسیر آیه از منظر علامه طباطبایی.....	۹۶
سنت.....	۹۷
آثار مترتب بر نشوز زوج.....	۱۰۴
اقدامات زوجه هنگام نشوز زوج.....	۱۰۴
جمع‌بندی.....	۱۰۵

فصل سوم: عوامل جدید نشوز زوج و زوجه/ ۷۰۱

گفتار اول: عوامل جدید نشوز زوجه.....	۱۰۹
ورود افراطی به فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی.....	۱۰۹
هویت فضای مجازی.....	۱۱۰
چالش‌های فضای مجازی.....	۱۱۱
الف) اعتیاد مجازی و انحرافات اخلاقی (جنسی).....	۱۱۱
ب) تعارض ارزش‌ها؛.....	۱۱۴
ج) ترجیح رابطه‌های مجازی به ارتباط با خانواده و دوستان.....	۱۱۶
دیدگاه اسلام در قبال ارتباطات فضای مجازی.....	۱۱۸

پیشگفتار

خانواده که به لحاظ ساختار، کوچک‌ترین واحد اجتماعی و در عین حال هسته‌ی اصلی جامعه و اساس هر اجتماع بزرگ است، از یک سو برجسته‌ترین نقش را در رفع نیازهای حیاتی انسان ایفاء می‌کند و از طرف دیگر مهمترین کارکرد را در بقای جامعه‌ی انسانی و حتی شقاوت و سعادت آن بر عهده دارد.

نهاد خانواده همانند سایر بخش‌های جامعه پیوسته با تهدیدهایی مواجه بوده است. یکی از تهدیدهای به نسبت شدیدی که تعادل، شادابی و بقای این کانون را در مخاطره قرار می‌دهد کراهت یکی از زوجین یا هر دو از وضع موجود و خودداری از ایفاء تعهدات شرعی و قانونی و بعضاً سوء استفاده از اختیارات محوله می‌باشد. در صورتی که کراهت و بی‌زاری از دو طرف باشد با عنوان «شقاق» بررسی می‌شود و چنانچه از سوی زوجه باشد در قالب «عدم تمکین» و «نشوز زن» مطرح می‌گردد. در مواردی که کراهت و خودداری از انجام وظایف و سوء استفاده از قدرت و اختیارات قانونی و شرعی از سوی زوج باشد، «نشوز مرد» مطرح می‌گردد.

نشوز به عنوان پیش درآمدی بر اراده زن یا مرد بر طلاق است؛ غالباً بروز نشوز از سوی هر یک از زن و مرد، گویای اراده هر یک از آن دو بر جدایی یا

دست کم تغییر و تحولی جدی در ساحت زندگی مشترک است. به بیان دیگر نشوز را می‌توان نشان و علامتی بر اراده و آهنگ بر جدایی و مفارقت از سوی مرد ناشز و زن ناشزه دانست. یعنی هر دو از یک روش (برقراری ارتباط با دیگری) برای اظهار این خواست خود بهره می‌گیرند. گواه این ادعا، سیاق آیات ۳۴ و ۱۲۸ سوره مبارکه نساء است بنابراین با توجه به آیات قرآن و نصوص روایات و کلمات فقها مشخص می‌شود که نشوز هم در مورد زوجه و هم در مورد زوج به کار می‌رود و این گونه نیست که تنها در مورد زوجه باشد و یا اینکه تنها در مورد زوج باشد.

طبق بررسی پژوهش‌ها و منابع فقه شیعه، باید گفت در عرف و لغت نشوز معنایی دارد که بر دو مصداق قابل تطبیق است:

الف- تخلف از وظایف و تکالیف

ب- ناخوشایندی

در شریعت هریک از این دو مصداق، موضوع حکمی قرار گرفته است. مصداق اول همان است که در فقه و حقوق آثاری بر آن مترتب شده مانند رجوع به حاکم با امتناع طرف دیگر از انجام وظایف و مصداق دوم همان عدم رعایت اخلاق عملی است که زمینه ساز ناسازگاری و طلاق می‌شود.